

Участь України в СОТ розкриває довготермінові перспективи для галузі вівчарства, зокрема прогноз зростання і стабілізації світових цін майже на всі сільськогосподарські товари, в тому числі на продукцію вівчарства, дозволить виконати вимоги СОТ щодо поступового зменшення захисту внутрішніх ринків і зниження рівня дотування, тобто поступовий відхід від послуг „жовтої скриньки”.

Висновок. 1. В рамках конкурентних відносин, до вирішення економічних проблем вівчарства необхідний державний підхід. Існуюча підтримка галузі недостатня і неефективна.

2. Для адаптації вітчизняного вівчарства до вимог СОТ необхідний перехідний період, протягом якого галузь буде забезпечена державною підтримкою в межах „жовтої” та „зеленої” скриньок.

Список використаної літератури

1. Закон України „Про державну підтримку сільського господарства України”// Голос України № 165 (3415) від 7 вересня 2004 року - С. 16-19.

2. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року// Урядовий кур’єр - № 218 від 16 листопада 2005 р.

3. Постанова Кабінету Міністрів від 1 березня 2007 року № 348 „Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку тваринництва”.

УДК 636.2 : 636.32/.38

УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЗЮ ВІВЧАРСТВА НА ОСНОВІ ВИТРАТНО-ЦІНОВОГО МЕХАНІЗМУ

Л.С. Шелест

Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова
„Асканія-Нова” - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

Науково обґрунтовано організаційний механізм підвищення прибутковості вівчарства як результат щорічного приросту поголів’я, прискорення обороту обігових коштів, ліквідації яловості і падежу овець, високої товарності продукції, зниження собівартості виробництва та підвищення реалізаційних цін на вовну та баранину.

Ключові слова: амортизація, обігові кошти, яловість, недобір продукції, собівартість.

В ринкових умовах господарський розрахунок вимагає, щоб галузь вівчарства працювала рентабельно, повністю покривала свої витрати та працювала на прибуток, який є основним джерелом розширеного виробництва.

На думку А.В. Череп [1], від того, яку роль відіграють витрати у розвитку сільгосппідприємства й забезпеченні інтересів його власників, виникає потреба побудови ефективної системи управління витратами підприємства, розробки і прийняття рішень за всіма аспектами формування собівартості і впливу їх на результати виробництва вівчарської продукції. Покращення фінансових результатів діяльності вівчарських ферм є наслідком зниження собівартості продукції.

У зв'язку з актуальністю цієї проблеми постало питання розробки складових ефективного управління господарським потенціалом галузі вівчарства та переведення його з кризового стану в прибуткове. Метою досліджень є удосконалення організаційно-економічного механізму зниження собівартості виробництва продукції вівчарства як системи господарсько-технологічних та економічних важелів прибуткового виробництва вівчарської продукції.

Матеріал і методика досліджень. Об'єктами досліджень постали вівчарські ферми Херсонської області різних форм власності. Методичною основою прийнято системний підхід до аналізу економічних та організаційних процесів розвитку галузі вівчарства в пореформений період. Інформаційною базою послужили: нормативні акти Уряду України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, первинна документація сільськогосподарських підприємств.

У процесі роботи застосовані наступні методи економічних досліджень: системно-структурний, абстрактно-логічний, порівняльний, групувань, графічний, експертних оцінок та деякі інші.

Результати досліджень. Встановлено, що сьогодні в ринкових умовах зустрічаються ситуації, пов'язані з недозавантаженням виробничих потужностей, які є на балансі господарств. Виникають холості витрати - частина постійних витрат, які припадають на долю невикористаних виробничих запасів, нереалізованої готової продукції (вовни, племінного молодняка та обладнання). У таких умовах збільшується собівартість виробленої продукції і це приводить до збитків. Так, на кінець 2007 року запаси обігових коштів у розрахунку на одну вівцю відчутно зросли порівняно з 1990 роком: по вівчарським фермам України майже в два рази (209,3 грн. проти 109,8 грн.), по Херсонській області - у сім разів (738,6 грн.), а в ДПДГ „Асканійське” Каховського району та ДПДГ „Маркеєво” Чаплинського

району відповідно 738 та 740,9 грн. проти 89,8 грн. Це пояснюється різким зменшенням поголів'я овець в Херсонській області, що додало до поточних витрат на утримання овець ще 85% невикористаних обігових коштів. Окрім того, в структурі собівартості вівчарської продукції питома вага амортизації варіює в межах 15-20%, як результат недозавантаження і недовикористання приміщень вівчарських ферм та комплексів.

Затримка з розрахунками за продану готову продукцію негативно впливає на економічний стан вівчарства, не сприяє швидкому обороту обігових коштів. Це поглиблює економічну кризу в галузі вівчарства і знижує його конкурентноздатність в ринкових умовах [2].

Ефективними складовими переведення збиткового вівчарства в прибуткове є:

1. Повна окупність витрат на виробництво вовни і баранини з тим, щоб доходи від реалізації продукції перевищували її собівартість.
2. Ціни реалізації продукції повинні забезпечувати не тільки погашення собівартості, але й необхідний мінімум накопичення.
3. Матеріальна зацікавленість усіх працівників галузі в зростанні економічних показників.
4. Матеріальна відповідальність за наслідки незадовільної роботи кожного робітника вівчарської ферми.
5. Впровадження госпрозрахунку і суворий контроль витрачених фінансів та матеріальних коштів на всіх ділянках виробництва.

Важливо для збільшення прибутків від вівчарства підвищити товарність вовни і баранини. Так, якщо в господарствах різних форм власності товарність вовни досягає майже 99,8%, то баранини в живій масі - 54%, племінного молодняку - 65%. Резерви в підвищенні товарності баранини полягають в одержанні ягнятини і молодой баранини та реалізації молодняку овець на м'ясо в рік народження та племінного молодняку - в доступній ціні.

При цьому необхідно звернути увагу на падіж молодняку та дорослих овець. Через недобір продукції і понесені витрати собівартість виробництва вовни та баранини збільшується майже на 28-74% (табл. 1).

Таблиця 1. Розрахунок подорожчання рівня собівартості продукції від падежу овець (в цінах 2007 року)

Показники	Згідно бізнес-плану	Фактично
Поголів'я вівцематок, гол.	1000	900
Одержано ягнят, гол.	1250	-
Одержано ділових ягнят, гол.	-	1050
Падіж: ягнят, гол.	-	200
дорослих овець, гол.	-	100
Одержано: вовни, ц	50	45
ягнятини, ц	225	189
Витрати на утримання поголів'я, грн.		
вівцематок	300000	300000
ягнят (сакмани+годівля), грн.	8200	8200
вартість падіжу:		
ягнят (200 гол. х4,5 кг х 6 грн.)	-	5400
вівцематок (100 гол. х 300 грн.)	-	30000
Разом витрат, грн.	308200	343600
Собівартість 1 ц:		
вовни	3242	4146
ягнятини	649	1130
Подорожчання собівартості, %:		
вовни	-	27,9
ягнятини	-	74,1

Збільшення чистого прибутку галузі вівчарства можна досягти за рахунок поліпшення якості продукції і, як наслідок, підвищення реалізаційних цін на вовну та баранину. Неабияке значення при цьому має зниження витратного механізму виробництва продукції.

Якщо вівчарське господарство виробляє вовну і баранину по собівартості, рівній реалізаційним цінам, то воно лише повертає свої власні витрати і ніякого прибутку не одержує. Галузь вівчарства працює на грані самоокупності.

Для підвищення рентабельності галузі вівчарства виробництво може використовувати один із нижче наведених трьох шляхів:

1. Знижувати собівартість вовни та баранини, реалізуючи їх на ринку за стабільними цінами.

2. Зберігаючи стабільний рівень виробничої собівартості вівчарської продукції, одночасно підвищуючи реалізаційні ціни за рахунок покращення якості вовни, баранини та іншої продукції вівчарства.

3. Постійно знижуючи собівартість виробництва вовни та баранини і продаючи їх на ринку по більш високим цінам.

Найбільш ефективним є третій шлях виробництва та реалізації вовни і баранини. Проте слід прийняти до уваги, що зниження собівартості виробництва вовни і баранини має значно більші переваги, порівняно з підвищенням рівня реалізаційних цін, які регулюються ринковими відносинами.

Собівартість продукції формується безпосередньо на вівчарських фермах і саме тут є багато можливостей та резервів для економії виробничих витрат і зниження собівартості.

З економічної точки зору основною складовою прибуткового ведення вівчарства та формування цін на продукцію є оптимізація собівартості утримання вівцепоголів'я. Виходячи з аналізу економічних умов сьогодення розроблена організаційно-економічна карта утримання овець різних статевих-вікових груп (табл. 2).

Середні витрати по стаду на утримання однієї вівці зросли до 245 грн. Для розрахунку економічного результату взяті ціни, які склалися на вівчарську продукцію у 2007 році: 1 кг фізичної вовни - 10 грн., молочної ягнятини - 15 грн., дієтичної ягнятини - 8 грн., баранини - 6 грн., спермодози - 1,0 грн. при умові, що для осіменіння вівцематок використовуються в господарстві свої барани.

Враховуючи більш високий попит на молочну та дієтичну ягнятину, можна вести вівчарство прибутково в ринкових умовах, навіть при високих витратах на утримання овець, змінюючи спеціалізацію галузі з вовнового на м'ясо-вовнове.

Реалізуючи молочну та дієтичну ягнятину за високими реалізаційними цінами, можна вести вівчарство, одержуючи в розрахунку на одну вівцю по стаду 87 грн. прибутку при рентабельності +35,5%. В цих умовах особливо прибутковим є вирощування ремонтних ярокочок та баранців для формування власного стада і на продаж товарним господарствам.

Збільшення обсягу виробництва ягнятини через підвищення приросту живої маси ягнят до 25 кг гарантує господарству одержання прибутку від утримання овець в ринкових умовах.

Однак, слід прийняти до уваги, що біологічні та фізіологічні властивості організму вівці не безмежні. Організм вівці не встигає занадто швидко продукувати вовну та ягнятину порівняно з темпами зростання інфляції і цінами на паливно-мастильні матеріали.

Проте для переведення вівчарства збиткового в прибуткове необхідно підвищити обсяг виробництва валової продукції на 38-50%. Практика показує, що щорічне збільшення поголів'я овець на 55% за рахунок приплоду забезпечує підвищення рівня рентабельності галузі в два рази.

Таблиця 2. Організаційно-економічна карта нормативних витрат з виробництва продукції вівчарства

Показники	Всього овець	Вівцематки	Барани-плідники	Ремонтні ярки	Ремонтні баранчики
Середнє поголів'я, гол.	1100	600	12	244	244
Валовий настриг вовни, ц	65	36	1	13	15
Приріст живої маси, ц	278	112	3	81	82
Спермодози	600	-	600	-	-
Всього фіксованих і змінних витрат на одну голову, грн.	245	295	568	160	190
з них: заробітна плата, грн.	77,3	97,0	170	47,5	51,6
в тому числі:					
пряма оплата праці чабанів	52,6	57,7	150	40,2	47,8
- " - інших працюючих нарахування та інші виплати	15,5	28,3	-	-	-
вартість кормів	9,2	11,0	20	7,3	3,8
електропостачання	139,6	164,0	350,0	94,3	114,8
амортизація	6,1	7,4	8,5	4,2	4,6
ветмедикаменти	9,4	11,5	17,3	5,7	7,4
інші прямі витрати	7,3	8,6	13,0	4,8	5,2
Витрати праці на одну голову, люд.-год.	5,3	6,5	9,2	3,5	6,4
Витрати кормів на одну голову, ц корм. од.	10,1	14,2	21,3	5,2	5,2
Виробництво валової продукції в розрахунку на 1 голову, грн.	5,1	5,7	8,3	4,0	4,6
Прибуток, грн.	332	340	833	317	331
Рентабельність, %	87	45	265	157	141
	+35,5	+15,3	+46,6	+98,1	+74,2

Поліпшення відтворення стада шляхом ліквідації безплідності вівцематок також обумовлює збільшення виробництва вовни та молочної і дієтичної ягнятини. Економічні збитки при 5% яловості

вівцематок у розрахунку на отару вівцематок в 1000 голів складають 13400 грн. Це втрати від недоодержання приплоду - 2000 грн., недобору вівчарської продукції - 9000 грн., витрати на запліднення тварин - 1800 грн., лікування - 1500 грн. Таким чином, з причин яловості подорожчання витрат на утримання поголів'я овець становить 5,8%.

Механізм формування самоокупності вівчарської ферми зображено графічно (рис. 1).

Для досягнення самоокупності вівчарської ферми на 1100 овець необхідно виробляти на 100 грн. умовно постійних витрат біля 6 кг фізичної вовни і 25-26 кг ягнятини. Організаційним механізмом забезпечення прибуткової роботи ферми повинна стати інтенсифікація галузі, якісне виконання технологічних процесів на фермі та безумовне підвищення якості продукції. Покращення вовни та баранини створює можливість безпосередньо впливати на ринкові ціни в інтересах господарів вівчарських ферм.

Кожний наступний приріст виробництва ягнятини на 10% буде приносити господарству прибуток у розмірі 35 грн. на 1 голову. Але це буде можливо лише при постійному збереженні витрат на догляд і утримання овець у розмірі 245 грн. на 1 вівцю. В разі порушення цього паритету необхідно корегувати ціни реалізації вівчарської продукції відповідно зростанню рівня інфляції в народногосподарському комплексі країни. Це створить умови для розширеного відтворення галузі вівчарства і його прибуткового ведення в господарствах різних форм власності.

Висновки. 1. Необхідність виходу галузі вівчарства з кризового стану вимагає постійного контролю за витратами матеріально-технічних засобів на виробництво продукції.

2. З метою зниження собівартості утримання овець необхідно нарощувати поголів'я на фермах, що підвищить ефективність використання приміщень та обладнання і знизить питому вагу амортизації в структурі витрат до нормативних 2-3%.

3. Слід звернути особливу увагу на ліквідацію яловості вівцематок та падіж молодняку, особливо в перші дні та місяці їх життя, так як недобір продукції підвищує собівартість виробництва продукції вівчарства майже на 55-75%.

4. Організаційним механізмом забезпечення прибуткової роботи вівчарських ферм повинна стати інтенсифікація галузі та підвищення якості продукції при одночасному зменшенні витрат праці та матеріальних ресурсів на одиницю продукції.

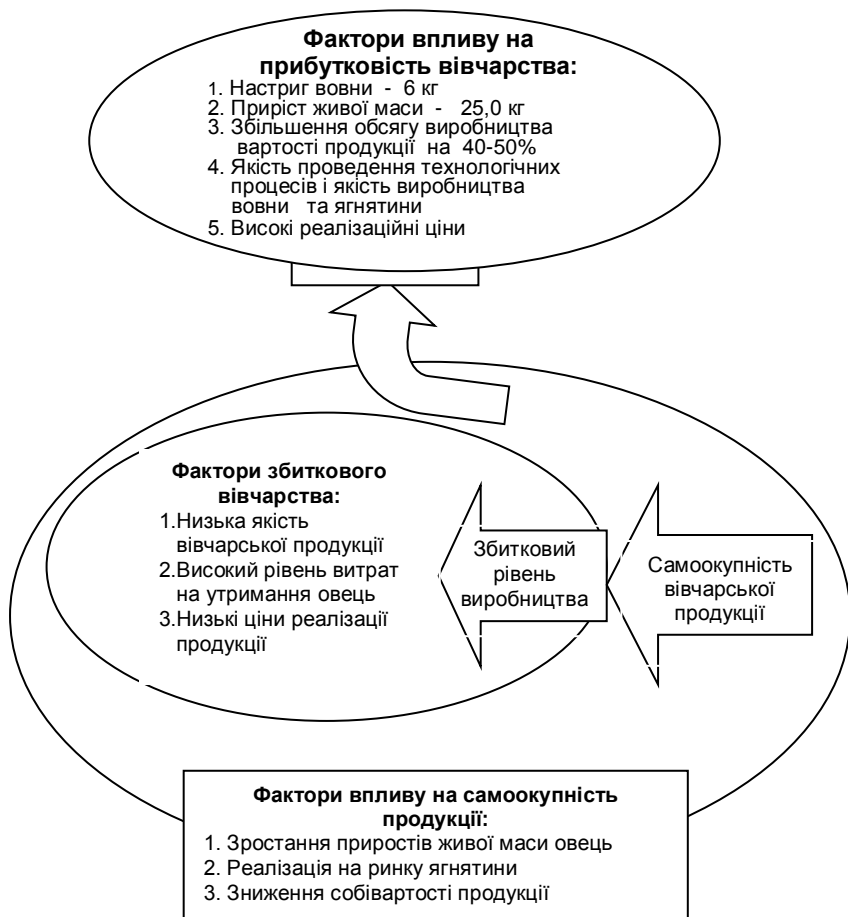


Рис. 1. Організаційна модель переведення збиткової вівчарської ферми в прибуткову

Список використаної літератури

1. Череп А.В. Управління собівартістю // Монографія. - Х, ВД „Інжек”, 2005. - 376 с.
2. Шелест Л.С. Роль обігових коштів у формуванні конкурентноздатних вівчарських господарств / Ефективне тваринництво. - № 1. - 2008. - С. 3-6.